Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Навчальний посібник
для здобувачів вищої освіти
факультету іноземних мов ОС «Магістр»

Укладачі: Ю. Ю. Казак, Г. Д. Авчіннікова

Умань – 2023

УДК 373.5.016.81'243(075.8)
М54

Рецензенти:

Амеліна С. М., доктор педагогічних наук, професор, Національного університету біоресурсів і природокористування України;

Таран О. М., кандидат педагогічних наук, доцент Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Процько Є. С., кандидат педагогічних наук, доцент Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Рекомендовано до друку вченою радою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 16 від 30 травня 2023 року)

Методика навчання другої іноземної мови в закладах профільної середньої освіти : навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти ф-ту іноземн. мов / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад.: Ю. Ю. Казак, Г. Д. Авчіннікова. – Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2023. – 162 с.

ISBN 978-966-304-489-7

Навчальний посібник «Методика навчання другої іноземної мови в закладах профільної середньої освіти» містить необхідні теоретичні й практичні матеріали відповідно до основних розділів навчальної програми освітнього компоненту «Методика навчання другої іноземної мови в закладах профільної середньої освіти», глосарій основних термінів і понять, а також питання для обговорення на практичних заняттях.

Посібник рекомендовано для здобувачів вищої освіти факультету іноземних мов спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (англійська мова і література)) освітнього ступеня «Магістр».

УДК 373.5.016.81'243(075.8)

©Казак Ю. Ю, уклад., 2023
©Авчіннікова Г.Д., уклад., 2023

ISBN 978-966-304-489-7

ЗМІСТ

ВСТУП 4

Модуль 1. Теоретичні основи навчання другої іноземної мови 6

Модуль 2. Формування мовної / лінгвістичної компетентності 29

Модуль 3. Методика формування мовленнєвої компетентності у читанні / аудіюванні / письмі / говорінні 51

Модуль 4. Планування та аналіз освітнього процесу 93

Модуль 5. Огляд методів навчання другої іноземної мови 104

Модуль 6. Оцінювання та контроль у навчанні другої іноземної мови 121

ГЛОСАРІЙ ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ 130

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ 138

ВСТУП

Мовна освіта є стратегічним засобом, який призначений для формування свідомості всебічно розвиненої особистості та її здатності бути соціально мобільною у суспільстві, розвиток якого є неможливим без здійснення діалогу культур у світі, що глобалізується навколо розв'язання складних проблем. Нові освітні реалії передбачають формування філософії сучасного європейця – «навчання упродовж життя», яка передбачає усвідомлення здобувачем вищої освіти необхідності самоосвітньої діяльності для набуття готовності опановувати нові знання та вивчати нові іноземні мови. Сфера сучасної мовної освіти висуває нові вимоги до всіх її учасників і передусім до вчителя, який повинен не лише володіти інноваційними технологіями навчання, але й розуміти сутність закономірностей, які лежать в їх основі. Сучасний етап розвитку методичної науки пов'язаний зі зверненням до міжкультурної парадигми дослідження процесів навчання та вивчення мов і культур, що зумовлює необхідність переосмислення понятійно-категоріального апарату методики, сутності сучасних підходів, цілей, змісту, принципів, способів, прийомів і засобів навчання.

Стратегічною ціллю курсу методики навчання другої іноземної мови в педагогічних закладах вищої освіти є цілісна всебічна підготовка здобувачів вищої освіти до реалізації професійних функцій учителя іноземної мови, аспектами діяльності яких є не лише організаційно-методична робота з імплементації в освітній процес нових інформаційних технологій навчання іноземних мов, але й навчально-методична, в тому числі з вивчення, узагальнення та поширення передових методів і технологій навчання іноземних мов.

Мета навчального посібника «Методика навчання другої іноземної мови в закладах профільної середньої освіти» полягає у системному формуванні здатності майбутніх учителів іноземних мов ефективно реалізовувати методичну діяльність в напрямах добору, самостійної розробки та ефективного використання навчальних матеріалів і засобів розвитку міжкультурної професійно орієнтованої іншомовної комунікативної компетентності здобувачів освіти.

Навчальна програма вивчення дисципліни «Методика навчання другої іноземної мови» складена відповідно до освітньої програми підготовки магістрів спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (англійська)).

Метою курсу є забезпечення основ методичної підготовки здобувачів вищої освіти до реалізації професійних функцій учителя іноземної мови, а саме:

- Навчання іноземної мови: формування в учнів іншомовної комунікативної компетентності, виховання, освіта й розвиток учнів

засобами іноземної мови на уроці та в позакласній роботі (гурткова і клубна робота секцій за інтересами, проблемні групи тощо);
- науково-методичної та організаційно-методичної роботи з упровадження в освітній процес нових інформаційних технологій навчання іноземних мов;
- навчально-методичної роботи, в тому числі з вивчення, узагальнення та розповсюдження нових методів навчання іноземних мов.

У результаті опанування дисципліни здобувачі вищої освіти повинні оперувати вміннями:
- визначати й аналізувати цілі, зміст, принципи, методи і прийоми навчання ІМ;
- аналізувати, обирати й ефективно використовувати навчально-методичні комплекси з ІМ;
- аналізувати, обирати й ефективно використовувати вправи різних типів і видів;
- формувати в учнів мовну, мовленнєву і соціокультурну компетентності;
- використовувати у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності інноваційні методичні технології;
- оцінювати рівень сформованості усіх складників іншомовної комунікативної компетентності;
- планувати й реалізовувати різні форми організації освітнього процесу в школі.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні знати:
- основні поняття і категорії методики навчання ІМ;
- теоретичні засади формування в учнів іншомовної лексичної, граматичної і фонетичної компетентностей;
- сучасні підходи до формування в учнів іншомовної мовленнєвої компетентності в аудіюванні, читанні, говорінні та письмі;
- форми, види і способи контролю рівня сформованості мовної, мовленнєвої і соціокультурної компетентностей;
- основні організаційні форми реалізації освітнього процесу з ІМ у закладах загальної середньої освіти.

МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Методика навчання іноземної мови – це теоретична дисципліна, мета якої полягає у забезпеченні ґрунтовної методичної (теоретичної і практичної) підготовки здобувачів вищої освіти до викладання іноземної мови в закладах загальної середньої освіти.

Основними завданнями теоретичного курсу «Методика навчання іноземної мови» є:

• сформувати у здобувачів вищої освіти теоретичні основи навчання іноземних мов;

• ознайомлення з історією розвитку методики, найвідомішими у сучасному світі методичними системами, концепціями навчання іноземних мов: вітчизняними і зарубіжними;

• сформувати у здобувачів вищої освіти професійно-методичні вміння вчителя іноземної мови на основі засвоєних теоретичних знань: уміння планувати і організовувати освітній процес; уміння аналізувати і оцінювати навчальні матеріали; визначати шляхи виховання і розвитку учнів засобами іноземної мови; визначати і застосовувати методи, форми, прийоми і засоби навчання і контролю відповідно до умов і цілей навчання;

• розвивати творче методичне мислення здобувачів вищої освіти під час розв’язання різних практичних завдань;

• залучати здобувачів вищої освіти до прочитання і опрацювання науково-методичної літератури з метою самовдосконалення і постійного підвищення методичної компетентності;

• озброїти майбутніх учителів методичною термінологією і навичками її доцільного вживання у процесі аналізу уроків колег і власної діяльності, у виступах на методичних конференціях.

Програма курсу методики навчання другої іноземної мови в закладах профільної середньої освіти складається з п’яти змістових модулів: методологічні основи навчання іноземних мов; формування мовної компетентності; формування рецептивної мовленнєвої компетентності; формування продуктивної мовленнєвої компетентності; організація та забезпечення освітнього процесу з іноземної мови в школі.

Здобувачі вищої освіти оволодівають курсом методики на лекційних, семінарських заняттях та під час самостійної роботи, яка передбачає самостійне вивчення окремих розділів курсу, розроблення вправ, фрагментів уроків, планів-конспектів, планів-сценаріїв позакласних заходів, засобів навчання, опрацювання рекомендованої літератури.